

1928 MATI IN GOSPODINJA Št.19.

Dom in šola.

(Nadaljevanje.)

Po tem, kar smo zadnjic slišale, je edino pravilo, ki naj ga mati upošteva pri šolobveznih otrocih: »Najprej delo, potem počitek.« S tem si prihranijo starši in njih otroci ne samo marsikatero nepravilno, ampak se s tem otroci tudi pripravljajo na življenje, kjer tolikokrat razne zapeljivosti človeka odvrta od vestne vršitve življenjske naloge. Vemo pa, da kdor je v malem zvest, je zvest tudi v velikem. — Sploh naj starši povdarjajo ob vsaki priliki važnost šole in šolskega pouka; zato naj se oče in mati vselej začudita, ako hoče otrok zaradi neznatnega vzroka izostati iz šole in naj tega nikoli ne dovolita. Šola in šolsko delo naj nikoli zaradi zabave in izletov, pa tudi zaradi domačega dela ne trpita. Če bi bilo staršem vseeno, ali hodijo otroci redno ali nereditno v šolo, potem bo otrokom gotovo še bolj vseeno.

Ako od učitelja zahtevamo — in to po pravici, — da pozna domače razmere svojih učencev, moramo pač tudi pričakovati, da se tudi starši zanimajo za učiteljevo delo in šolske zadeve. Tega pa seveda starši ne dosežejo s tem, da učitelja in učiteljico zasledujejo pri vsakem koraku, tudi ne s tem, da sprejemajo vsakršno poročilo o njih — slabo rajše kot dobro; — tudi ne s tem, da iz otrok izvlečejo vse, kar morejo, da si napravijo o učitelju in učiteljici kolikor mogoče slabo sliko. Sami pa si seveda ne vzamejo potrebnega časa, da bi stopili do šole in se vsaj od časa do časa osebno prepričali o vzdržanju svojih otrok. Koliko slabih predhodkov, koliko nezaupanja bi bilo s tem odpravljeno! S tem bi še-le prav razumeli učiteljevo delo, s tem bi tudi okrepili vez, ki bi morala vezati šolo in dom. Vselej pa bi se morali starši zavedati, da so v šoli učiteljem vsi otroci enaki, kakor vsi državljani pred zakonom in da učitelj z ljubeznijo in najboljšim namenom vrši svojo vzgojno nalogo. Če so v tem oziru kdaj kakke izjeme, pa prav te potrjujejo pravilo.

Od kod pa pride to, da so nekateri otroci tako bojazljivi, ko pridejo v šolo? Da plašno gledajo učitelja in začno jokati, ko se poslovi mati od njih? Kako naj bo pač drugače, če jih doma, ko se bliža čas vstopa v šolo, dan za dnem straše in jim žugajo: »Le čakaj, ko prideš v šolo!« — Mesto, da bi otrokom opisali šolo kot lepo in prijetno družbo pridnih otrok, kjer učitelj in učiteljica nadomestujeta očeta in mater. Vsi taki naj vedo, da kdor seje nezaupanje in strah, ne more žeti ljubezni in zaupljivosti.

Nekdaj smo otroci — morebiti je to še sedaj tudi tako — gledali v učitelju in učiteljici nekak ideal. Kolika škoda, ako neprevidni starši otrokom uničijo to lepo sliko z nepremišljenim govorjenjem, da ne rečem zaničevanjem in sramotjenjem učitelja.

Še hujše pa je, ako starši v navzočnosti otrok prekritizirajo vse šolske naredbe in ukaze. Na ta način izpodkopujejo šolsko in učiteljevo avtoriteto ter z besedo in dejanjem hujskajo učence zoper učitelja, otrokom pa privzgapajo duha nasprotovanja in protivnosti, ki ga poneso potem tudi v življenje.

Seveda se včasih zgodi, da šola vedé ali nevedé s svojimi zahtevami stopi v nasprotje z osebnimi zahtevami in krajevnimi razmerami, a tega ni kriv učitelj; saj on mora vršiti le zapovedi nadrejenih oblasti; zato ves gnev, ki ga ziljo v takem slučaju starši na učitelja in šolo, ni opravičilen.

Pri vseh takih prilikah, ko starši v prisotnosti otrok, ki še ne morejo in še ne znajo presoditi položaja, kritikujejo delo šole in učitelja, vzgajajo s tem otroke za neprijetne nergače in zabavljače, ki se bodo pozneje zoperstavliali vsaki avtoriteti, že zdaj v šoli pa so, ker se nanašajo na oporo doma, rušitelji vsakršne discipline.

Če je res, da je šola v prvi vrsti last staršev, ki smejo in morajo soodločati v njej, pa ni nič manj res, da je ta dragocena naprava povsod tam v nevarnosti, kjer so starši napram nji brezbrilni, mrzli ali celo sovražni. V tem slučaju loči dom in šolo globoko brezno in ubogi otrok naj vsak dan hodi tja in nazaj.

Premostimo to brezno — kjer je to treba — z ljubeznijo, blagostjo, plemenitostjo, zaupanjem in odpuščanjem! Potem bodo naši otroci veselo hodili s doma — v dom.

Velik umetnik v vzgoji.

(† Učitelju Vrbincu v spomin, vsem vzgojiteljem pa v spodbudo.)

Pokojni Vrbinec je bil izmed onih redkih mož, ki žive iz noiranega prepričanja svojemu poklicu. Prvi dan, ko sva se srečala na šolskem pragu, sem ga vzljubil. Všeč mi je bil njegov resni nastop, zlasti pa je vzbudilo mojo pozornost nenavadno prikupno vedenje otrok iz njegovega razreda.

Kot novinec sem z velikim navdušenjem in z vsemi potrebnimi izpiti v žepu, pa niti z najmanjšo slutnjo o težavah šolskega poučevanja stopil v šolske sobe. Komaj so pretekli prvi tedni opojne vneme, pa sem z grozo opazil, da je življenje v šoli veliko resnejše, delo z otroci nemierno težavnejše, da izpiti pred profesorji še zdaleko ne zadostujejo, ampak šele izpit pred otroci je najbolj pristen, obenem pa najstrožji in najtežavnejši.

Da bi ta izpit vsaj nekoliko povoljno preстал, sem se oklenil močne roke izkušnega učitelja, ki je med tem postal moj iskren prijatelj. Dragi pokojnik je poznal veliko umetnost, kako graditi v dušah otrok solidne temelje znanja. Bil pa je svojim malim učenik resnice in kreposti, oče in njihov vidni angel varih, tovariš in pri-

jatelj mladim romarjem k Bogu, k Očetu. Nad vse rad sem prihajal v njegov razred. Otroci v njegovem razredu so se bistveno razločili od vseh drugih na šoli. Veseli, poslušni, pozorni, ljubeči. Čarobna sila mu je naklanjala srca učencev. Pravi se ji ljubezen. Ne vem, če sem zunaj v življenju užil kje toliko čistega, lepega veselja kot pri otrocih mojega prijatelja. Na tihem sem premišljal način njegovega dela v šoli in videl sem, da je prav za prav zelo enostaven. On je ustvarjal, učil, ukoril, plačeval s svojo osebnostjo. V »Slov. Učitelju« je sam napisal lepe besede: »V očeh učnika samega mora biti tisti ogenj, ob katerem se mlada srca vnamejo. Tega ognja ni mogoče ponarediti. Če je učiteljevo srce prazno, bodo ostala srca otrok hladna. Na otroka neprimerno bota vpliva to, kar na nas vidi, kakor pa tisto, kar mu govorimo. Najgloblje vzgajamo s tem, kar smo sami izvršili v svoji notranjosti. Ne deluje najtrajneje na druge tisto, kar smo si čez dan izmislili, temveč ono, kar smo si v nočeh brez spanja priborili v bojih s samim seboj. Če hočem imeti svoje otroke dobre, moram znati zanje moliti! Svojih najbolj skrivnih slabosti se moram očistiti, da bom mogel v otroku vzbuditi najskritejšo vrlino. Nobena stvar ne vzgaja otrok tako zelo, kakor če ravnam z njimi kot z možmi. Kdor si dovolj prezirati oblike uljudnosti takrat, ko ima opraviti s šibkejšimi, ta bo tudi nasproti otrokom kazal svojo robotost in jim bo s svojim zgledom označjal načelo, da se sme človek znašati takrat, kadar mu to ne škodi. Vsa resnična disciplina sloni namreč končno le na lastni discipliniranosti onega, ki zapoveduje. Samo discipliniran značaj more vzdržati red.«

Ti stavki z vso lepoto ožarjajo njegovo blagoslovljeno delo v šoli. Srečen učitelj, ki tako visoko pojmuje svoj poklic. Takemu možu izroči mati z zaupanjem svojega otroka, saj ve, da se bo pod tako vestnim vodstvom razvijal kot sveža lilija iz zubljenega raja. Da bo otrok že v zgodnji mladosti slutil on drug lepši svet, po katerem v svojih najboljših urah vsi hrepnimo.

Globoko in tako ob sebi umevno je bilo notranje, versko življenje tega moža. Znal je izborno zagovarjati svoje stališče in z neizprosno logiko je pri konferencah večinoma prodlr s svojimi predlogi.

Kadar sem pripravljval njegove otroke za prvo sv. obhajilo, se je mož ves razživil. Za vsakega posebej se je zanimal. Opozoril me je na eno ali drugo lastnost otrok, ki je sam nisem opazil. Tako sva v skupnem delu pripravila razred za najlepši mladostni dan. Učitelj Vrbinac je prvi pred otroki pokleknil v spovednico. Na prvoobhajilni dan pa s svojimi otroki vred k obhajilni mizi. Solze veselja so mu blestele v očeh, ko je gledal svoje otroke vse čiste in srečne hiteti v naročje božjega Prijatelja otrok. Redke so bile solze v očeh tega resnega moža, a zato tem dra-

gocenejše spričevalo njegovega globokega, pristnega življenja v Bogu.

In še v nekem času je bil pokojnik vržen iz dostojanstvenega miru. To je bilo v božičnih dneh. Večkrat sem ga občudoval, kako fino je razumel izrabiti božični čar za otroke. Tiste dneve ni maral noben otrok ostati doma. V največjem snegu so pribredli iz oddaljenih vasi, po mnogih bojih z domačini. Zadnje tedne si je ukradel učitelj čas, da se je z otroci pogovoril o božičnih zgodbah, o pomenu adventnega časa, o Miklavževi legendi, o postavljanju jasel. To zadnje je bilo višek in krona za najvztrajnejše. Iz njegovega preganstva, v katero je kot izrazit značaj moral pod zloglasno strahovlado žerjavovcev tudi on, imam mnogo dragocenih pisem. V enem piše takole: »Tudi letos smo božičevali. V ponedeljek prvo dejanje; otroci prineso mah in klinčke, v torek izrezujemo pastirce in se pogovarjamo o njih. Še imena smo jim dali. V sredo določimo, kakšno nalogo in kakšno mesto dobe. V četrtek razvijamo zgodbo Odrašenikovega rojstva. Naslednje dneve je bila tako velika voda, da sem bil prepričan, da onih otrok iz Bilpe in z Vrto pred pazniki ne bo v šolo. Otroci pa, vneti, kakor gre, so prišli, vse po grmovju in po hosti. Zadnje dva dni

Rajni učitelj Vrbinc je bil eden tistih, smo po končanem pouku rezali in mazali in popali, sam pa sem se doma s štalico angavil. Otroci so opravili spoved in sveto obhajilo večinoma v nedeljo v S. L. Tako smo bili vsi, ovce in čoban, v pravi božični uranosti. Jasele so postavljene. Vsaka klop je dobila svoje opravilo, jaz pa sem bil za režiserja. Sledila je razsvetljava, med tem smo zapeli »Sveta noč blažena noč«. Jaz sem se postavil tako, da sem imel obraze otrok v profilu pred seboj. Kako so žareli! Zdelo se mi je, da gledam pastirčke. — Otroci so raznesli slavo šolskih jasel po vaseh in v prazniških so prihajali ljudje gledat, kaj je v šoli.«

(Konec prihodnjic.)

Dr. T. R.:

O prirodnih zdravilih.

Tretji in najvažnejši prirodni zdravnik je voda. Voda služi človeku: 1. za pitje, 2. za kuho, 3. za umivanje in kopanje, 4. za čiščenje in pranje, 5. kot gonilna sila. Voda, ki služi za pitje, mora imeti sledeče lastnosti:

1. biti mora čista, brez barve, duha in okusa,
2. imeti mora stalno toploto od 8 do 12 stopinj Celzija, t. j. ne sme biti pozimi premrzla in poleti pretopla,
3. ne sme vsebovati kemičnih primesi, ki napravljajo vodo težko užitno ali celo zdravju škodljivo,
4. ne sme vsebovati bolezenskih klic, n. pr. povzročiteljev tifusa, jaje trakulje in drugih črevesnih parazitov.

Predoditi, da li neka voda odgovarja vsem tem zahtevam, je lažju nemogoče. Zato je potrebna obširna preiskava strokovnjakov. Pač pa naj si vsakdo zapomni sledeče praktične nasvete:

Stoječa voda, voda rek in potokov naj

se splošno ne uporablja za pitje in kuho. Studenčnico in vodo iz vodnjakov, ki po svoji legi in kakovosti odgovarjajo predpisom, smemo večinoma brez strahu za zdravje uživati. Kapnica naj se le v sili uporablja za pitje.

Vodnjak odgovarja predpisom, če stoji na takem mestu in je tako obzidan, da vanj tudi skozi globlje plasti zemlje ne more pronicati nesnaga s površine zemlje, bližnjih gnojšč, nečistih potokov itd. Zato je treba, da je 4 m globoko dobro obzidan in da sega obzidek tudi še vsaj 10—15 cm nad površino vodnjakove okolice. Biti mora dobro pokrit, da ne prihaja od vrha nesnaga vanj. Poskrbljeno mora biti za to, da se voda, ki se poliva okrog vodnjaka, po nepripustnem žlebu ali kanalu brzo odteka, da se vodnjak in okolica neprestano ne zamakata.

Skrbimo, da bo pri hiši vedno dovolj čiste vode, tako za pitje kot za umivanje, pranje, čiščenje itd. Čistoča vsepovsod — to je glavno sredstvo, ki nas varuje boleznih, zlasti nalezljivih.

Izračunali so, da pride v priprostih delavskih rodbinah na vsacega člana 40 l vode dnevno — v premožnih rodbinah, kjer se ljudje mnogo več kopljejo, celo 100 l. V mestih, kjer je dosti javnih in privatnih kopalšč, kjer se redno skrbi za čiščenje cest z vodo, pride na posameznika dnevno 150—200 l. Marsikomu se bodo zdele te številke pretirane, kar pa ni res; v par desetletjih se bodo še izdatno povečale.

Ze stari Rimljani, ki so v marsikaterem oziru daleč zaostajali za nami, so uvideli neprecenljivo korist zdrave vode. Ker jim Tibera, reka, ki teče skozi Rim, ni dajala take zdrave vode, kakor je našemu zdravju primerna, so si z ogromnimi stroški iz dalekih gora napeljali po nadzemskih zidanih vodovodih toliko bistre, zdrave vode, da je je prišlo dnevno na vsakega prebivalca 500—1000 l. Razven številnih krasnih javnih kopalšč, ki jim še danes ne najdemo primera, je imela še vsaka hiša svojo privatno kopalnico in nekaj vrtni bazen, ki je dajal celemu domu prijeten hlad. Umazano vodo in drugo nečistočo so po istotako občudovanja vrednih podzemskih kanalih napeljali v Tiber. In uspeh? Dasi niso imeli pojma o nalezljivih boleznih, njihovih povzročiteljih in sredstvih, kako se jih čuvamo, jim je vendar v precejšnji meri uspelo samo s pomočjo skrajne čistoče. Zaježiti pot onim strašnim pošastim, ki so pozneje v srednjem veku požrle toliko človeških življenj in ki jih imenujemo kužne bolezni. Zanimivo je, da je po razpadu rimskega cesarstva človeštvo rabilo celih 1500 let, predno je prišlo v pogledu higijene tja, kjer so Rimljani bili že pred dva tisoč leti. Kot nekaj stari Rimljani, tako je tudi današnje človeštvo koncem pretečenega stoletja z napeljavo vodovoda in kanalizacije takorekoč preko noči zmanjšalo silno umrljivost po mestih.

Do 1000 l vode je dnevno porabil stari Rimljan! Kaj ni sramota, da se danes marsikdo, ki se divi svoji lastni civilizaciji, zadovolji s 5 l! Dnevno se je kopal Rimljan, pri nas pa ga skoro ni človeka, ki bi smatral za potrebno, da se vsaj enkrat v tednu pošteno okoplje. Zjutraj si malo nos po-

škropi z vodo, gara cel dan, da mu telo in obleka smrdita po potu in se niti ne zmišlja na kopanje. Ni časa — pravi. Za gostilno in sto nepotrebnih stvari ga je pa dovolj.

Zrak, sonce, voda! Paganski narodi so jih po božje častili. Ti so, ki dajejo zemlji njeno življenje; naj le enega od njih zmanjka in v kratkem času ne bo na svetu niti ene rožice več. Oglejte cvetice v polju, kako se, osvežene z jutranjo roso, blažene kopljejo v morju zlatega solnca; čujte po drevju ptičke, s kakšnim navdušenjem pojejo hvalnico prvemu jutranjemu solnčku. Le človek, obtežen z delom in skrbmi za svoj vsakdanji kruhek, pozablja na ta vir življenja. Odtujil se je naravi, ki se sedaj nad njim maščuje in mu pošilja tisoč boleznih.

Kuhinja.

Paradižnikova krompirjeva juha s stročjim fižolom. Obreži, operi in zreži eno veliko pest stročjega fižola, deni ga v lonec in mu prideni 3—4 na kocke zrezanega krompirja, prilij en in pol litra vode, okoli in kuhaj do mehkega. Posebej pa skuhaj dva srednja debela paradižnika in ju pretlači z vodo vred h krompirju in fižolu. Nato napravi prežganje iz ene velike žlice masti in žlice moke; ko nekoliko zarumeni, prideni drobno zrezanega zelenega peteršilja in čebule, nato razredči prežganje z nekaj žlicami mrzle vode ter prilij krompirju in fižolu. Ko še nekaj minut vre, prilij kisa po okusu.

Paradižnikova fižolova juha. Obreži in zreži na poševne kosce globok krožnjak fižola, stresi ga v lonec, prilij en in pol litra vode, ga osoli in kuhaj do mehkega. Nato napravi prežganje iz ene žlice masti in ene žlice moke; ko nekoliko zarumeni, prideni masti drobno zrezane čebule in zelenega peteršilja, in v to prežganje pretlači posebej kuhane paradižnike z vodo vred, dobro premešaj in vse skupaj zlij k fižolu. Ko še nekaj minut vre, prideni velik šcep popra in kisa po okusu.

Mešana prikuha s paradižnikom. Duši v kozi v surovem maslu ali masti: na re-

Najboljše, najprijetnejše, najzanesljivejše

sredstvo za čiščenje ZELODCA in ČREV
za OTROKE in ODRASLE je:

PRASEK

MAGNA
PURGA

Ako radno jemljete po vsakem obedu na spici noža v pol čaše vode prašek MAGNA. Vam po speku prebava in preprečuje trdovratno ZAPRTJE.

ODSTRANJUJE

preobilno kisline v želodcu, neprijeten duh iz ust, pehanje, vzdigovanje, gorečino.

ZDRAVI

katar ZELODCA, katar ČREV, bolezni JETER, krče v želodcu, hemeroidi, tvorba v želodcu.

Dobite ga v vseh lekarnah: 1. zavoj s tečajnim navodilom 4 Din ali paročice na naslov: LABORATORIJ »ALGA«, SUSAŠ, Tvorčniška ulica št. 45 in priložite plamnu 10 Din v znakah za 2 zavoja.

zance zrezano čebulo, zelje, kolerabo (zeleno), če imaš grah in dva krompirja. Čez nekaj časa, ko je že skoraj mehko, prideni 1—2 pesti riža ter zalij z gorko vodo, da se riž skuha. Prideni se 1—2 posebej skuhana in pretlačena paradižnika in ko vse skupaj še nekaj minut vre, postavi kot samostojno jed potreseno z nastrganim bohinskim sirom na mizo.

Vampi v paradižnikovi omaki. Skuhaj pol kilograma govejih ali telečjih vampov do mehkega. Kuhane zreži na drobne rezance. Deni v kozo veliko žlico masti; ko se razgreje, prideni drobno, na koščke zrezano čebulo in ko se razumeni, še vampe, ki jih praži en četrt ure. Nato jih potresi z veliko noženo konico paprike, osoli in potresi žlico moke. Ko se vampi še malo popražijo, jih zalij s tremi osmin-kami litra juhe ali vode in 1—2 kuhana ter pretlačena paradižnika. Ko vampi prevro, so gotovi. Stresi vampe v skledo in obloži s krompirjevimi kosci.

Surovo jajce za bolnike in okrevajoče. Umešaj en rumenjaka, eno žlico sladkorja in žličico konjaka, iz beljaka napravi sneg in ga primešaj rumenjaku.

Vrtnice in nageljček.

Vse poletno cvetje je lepo, a najlepša sta gotovo vrtnica in nageljček. Zato zasluži vrtnica ime kraljice in nageljček ime kralja.

Vrtnic je brez števila vrst, ki se razločujejo po obliki, barvi in vonju. Najbolj priporočljive in najhvaležnejše so tiste vrste, ki cveto celo poletje, oziroma nekoliko ponehajo, pa zopet zacveto. To cvetenje se ponavlja 3—4 krat na leto. Vrtnice krimovke so precej občutljive in sicer kolikor finejša je vrsta, toliko več streme in pozornosti rabi. Letošnje suho poletje so bile res revice. Četudi sem jim prav pridno zalivala, mi vendar niso hotele tako dobro vspevati in tako bujno cveteti kot druga leta. Iz tega je razvidno, da je božja kapljica vendar le pravo sredstvo za napajanje te prelepe cvetlice. Z zalivanjem se sicer ohrani rastlina, a spešno razvijati se ne more. V suši se tudi uši veliko hitreje razmnožujejo kot pa v mokrotnem poletju.

Uši treba prav pridno zatirati. Zatirajo se uši z obiranjem in mečkanjem. Zatirajo se tudi z razredčenim tobačnim ekstratom. — Kako je popisano v eni izmed prejšnjih Gospodinj. Da lepše poženo in bolj bohotno cveto, jim treba odvečke prerezati in sicer pod drugim listom, tako da je odrezek tik peresca, iz katerega potem pribode nov izrastek, ki se kaj hitro razvija in kmalu napravi nov cvet. Poganjke, ki pridejo iz debela ali iz korenine, treba prve odrezati, druge izrjavati, ker izrastki, puščeni na deblu ali na korenini, slabe rastlino in ji ovirajo razvoj.

Vrtnice grmovke niso po obliki tako lepe, kot vrtnice krimotke, a veliko manj so občutljive, bolj cveto in so za spravljanje za zimo veliko bolj pripravne. Prav malo nepredvidnosti ali nerodnosti je treba, da se zlo mi deblo krimotke, kar pa pri vrtnici grmovki ni mogoče. Potemtakem so vrtnice krimotke lepše, a vrtnice grmovke so bolj hvaležne in bolj pripravne. Izbira je najboljša taka, da imamo vsakih nekaj, ker se lepo s pripravnim kaj rado družijo.

Ker nobena stvar ne traja večno, moramo skrbeti vedno za nov zarod. Nov zarod dobimo pri vrtnicah s cepljenjem na divjake. Sedaj v septembru je zadnji čas, da se cepi na tako zvano speče oko. Speče oko se imenuje zato, ker sicer požene vloženo oko, a cvete šele drugo leto. Če se pa cepi junija, pa cvete že tisto leto. Pri letošnji suši se prvo cepljenje ni obneslo, zato popravimo zamujeno in cepimo sedaj. Kako se cepi, pove Gospodinja iz lanskega leta.

Nageljček. Pravaxprav so za letos nageljčki po veliki večini že odcveteli. Le nekaj poznih, ki se imenujejo margaretni, je baš sedaj v najlepšem cvetju. Na vrtu hočemo imeti zalogo, zato treba delati na to, da razmnožimo, presadimo in nasadimo nageljeve rastline. Nagelje razmnožujemo z razdeljevanjem korenin. V poštev pridejo zgodnji spomladanski nagelji z rožnatim enostavnim cvetom. Pravimo jim binkoštni nagelji. Potem razdelimo korenine nageljnom s polnim belim cvetom, ki razcveto v začetku junija. Ko smo jim razdelili korenine, jih presadili, jim treba pridno zalivati toliko časa, da se korenine primejo. Če so na prehudem solncu, jih treba obsenčiti, to se pravi: nekaj dni jih treba pokriti s kako vrečo, da jih solnčni žarki ne obžgo, dokler nimajo prijetih korenin. Ti dve vrsti nageljev prezimi na vrtu, na lahko pokriti s slamo, listjem ali drugimi vrtnimi odpadki.

Presadimo nagelje dvoletnike. To so tisti, ki jih poleti nasejemo, sedaj so tako veliki, da so ravno pravi za presaditev na določeno mesto. Ker se močno razrastejo, jih presadimo 15—20 cm narazen. Cveteli nam bodo drugo leto. Ker trajajo le dve leti, se imenujejo dvoletniki. Prezime nalahko pokriti na vrtni gredici.

Poleg vrtnih nageljev imamo tudi še nagelje-hučnike. Tudi teh je več vrst. Pri nas poznamo in cenimo spenjajoče se nagelje. Prelepi so in krasno diše. Poleg teh imamo še italijanske nagelje, ki rasto na kvišku. Ti dve vrsti s razmnožujeta s potaknicami. Ker

Praktični mišljaji.

Ako surovo meso obriljemo s kisom, bo ostalo dalj časa sveže in bo tudi lažje prebavljivo.

Pomoči paradižnik par minut v krop, pa ga bodeš z lahkoto olupila in nič ne bo proč vrženega.

Mnogo bolje bo pešivo prebavljivo, če testu prideneš par kapljice soka limone.

Kadar pereš nove rjuhe ali zastorje, namoči jih čez noč v vodi, v katero si vrgla dobro pest navadne soli.

Ogledala se dajo dobro očistiti s svilenim papirjem, na katerega kanemo par kapljice špirita.

Kis je izborno sredstvo proti kolcanju. V kozarec pitne vode pomešaj žlico dobrega kisa ter popij. Takoj nato pa par sekund drži roki kvišku nad glavo. Tudi sladkor, na katerega smo kanili par kapljice kisa ter stopili v ustih, ustavi kolcanje.

Z našo umetno

moštovo esenco „Moslin“

si lahko vsakdo z minimalnimi stroški pripravi izvrstno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 steklenice za 150 litrov Din 20.—, po pošti Din 4.—. Doblj se samo v drogeriji A. Kane stavna, Ljubljana in drogeriji Wolfram n. sl. M. Kane, Maribor. — Tudi letos kupujemo lipovo cvetje.

Krompirjevi olupki so izvrstno sredstvo za pomivanje steklenic ali posode, kamor ne moremo doseči z roko. Olupke moramo zdrobiti ter v steklenici dobro pretresti.

Prideni krompirju nekoliko pešnega praška, pa bo krompir lepo bel in bolj močnat.

Ako mleku primešamo noževo špico kuhinjske sode, se pri kuhi ne bo zasirilo. (V sedanjem letnem času zelo važno.)

Namoči krpo v terpentini ter položi poleg luknje, skozi katero misli, da prihajajo miši. Močan terpentinov duh jih preprodi.

Komur koža na rokah rada razpoka, naj si jih včasih, potem ko si jih je umil, obriše z ovseno moko.

Meh za smeh.

Neki bogati starši so poučili svojega malega sinčka, da mora, ako kdo pride na obisk, biti zabaven in mora dotičnega kaj izpraševati. Par dni nato je prišla v posete gospa Danijel. Dečko ji je podal roko ter rekel: »Kako se imate, gospa Danijel? Ravno kar sem čital o vašem možu v levnjaku.«

»Moja žena mi je sinoči žepe raziskala.«
»Kaj pa je dobila?«
»I kaj, kakor vsak raziskovalec, gradivo za predavanje.«

»Mama, mama, stric ima pa rdeč nos. Od česa pa to prihaja?« — »Stric vedno vino pije.« — »Ampak, saj pije vendar le belo vino.«

On: »Izračunali so, da bo v 10.000 letih po vsem svetu zmanjkalo premoga.«

Ona: »Ako nama stanovanjski urad do takrat nakaže stanovanje, si bova pa elektriko pustila napeljati.«

Neki mladič je prišel s svojo »izvoljenko« v neko veliko restavracijo. Zdelo se mu je, da se mora vpriči »nje« z natakarnjem nekoliko pošaliti. »Natakar, prinesite mi krokodila iz gornjega Nila.« — »Da, da, gospod,« odvrne natakar uljudno. — »Natakar, pa z maslom ga prinesite!« — »Da, gospod, kakor zahtevate.« — »Natakar pa je ostal pribit ter se ni premaknil z mesta. »No, kaj pa še čakate? Zakaj pa ne prinesete, kar sem naročil?« — »Oprostite, gospod, jaz imam naročeno, da za vsakega krokodila, katerega kak gost naroči, zahtevam plačilo vnaprej. Krokodil z maslom stane 10.000 dinarjev, brez masla dvajset dinarjev manj.«

Mladi nadutež je postal skromnejši ter naročil dva golaža.

Za naše male

Mirko Kuncič:

Cigančkova pesem.

V krčmi zakotni ciganček
igra vsako noč, igra.
Pijančki se smejejo, pesem
je žalostna, žalostna — —

Vsa, ko da bi dete sirotno
zablodilo v črno šumo
in v joku in grozi bežalo
Pred škratov hudobnih trumo...

Vsa, ko da nad grobom brez cvetja
bi slavček samotni zakrožil
in svojo bol vrbi žalujki
s pritajenim glasom potožil...

V krčmi zakotni ciganček
igra vsako noč. Za slovo
zapoje še tisto o sreči —
in vsem je pri srcu hudo — —

Zamorska pravljica o luni.

Ko v lepih jasnih večerih luna plava
med srebrnimi zvezdicami, jo kaj radi gledamo.
Tako velika je in prijazno se sveti;
vendar plava zelo visoko na nebu. Mali otroci
pa mislijo, da bi jo lahko prijeli z roko
in bi jo imeli lahko privezano na niti kakor balonček.

Tudi mali zamorčki mislijo tako in zato prav radi poslušajo to-le pravljico.

V starih časih je imela zamorska družina
čudovito svetilko, ki ni nikoli ugasnila. To je bila luna.
Oče je to svetilko podedoval od starega očeta,
ta od prastarega očeta in ta zopet od praprastarega očeta.
Ta pa ni mogel povedati, kje jo je dobil,
ker je bil od same starosti že čisto otročji.

Ta svetilka ni potrebovala olja, nego je gorela noč in dan, poleti in pozimi.

Da pa ni svetilka čez dan, ko je niso rabili,
kam prešla, jo je oče vtaknil vsako jutro
v prazen vrč, ki ga je dobro pokril s pokrovko.
Sosedje so bili namreč zelo nevoščljivi
zaradi te lepe luči in bi jo bil gotovo
kdo ukradel, če bi ne bila dobro spravljena.
Kajti vsi sosede so morali do solnčnega zahoda
že vse delo opraviti, ob solnčnem zahodu
pa k počitku. Ta družina pa, ki je imela tako lepo luč,
pa je še marsikatero delo lahko opravila pozno zvečer
ali zgodaj zjutraj. Oče je namreč odkril vrč
in luna je splavala iz njega prav do stropa
in je tam obstala in razsvetljevala nizko sobo
v zamorski bajti.

Ko pa so šli k počitku, je oče spravil luno v vrč in jo je pokril.

Nekega dne pa je šla cela zamorska družina na polje krompir kopat, le malega sinka Takija so pustili doma. Oče mu je naročil, naj se ne gane od vrat, ampak naj na pražo sedi in pazi, da ne pride tat in kaj ne pokrade. Posebno pa naj vrča nikar ne odkriva, da mu luna ne uide. Za plačilo mu bo prinesel lepo banano in debel kokosov oreh.

Deček se je celo dopoldne prav dobro imel. Lovil je muhe in jih je nosil v ribnjak. Popoldne pa ga je obiskal sosedov Maki, da bi mu preganjal dolgčas. Pojužnala sta kokosov oreh, potem pa sta si pripovedovala povesti o kačah in levu. Maki je vprašal Takija, zakaj je ostal doma, ko so šli vsi drugi na polje. Ta mu je zaupal, da največ zato, ker mora varovati svetilko, da jo kdo ne ukrade.

Zdaj je Maki začel prositi, naj mu vendar pokaže lepo svetilko, od katere je že slišal, videl je pa še ni. Taki mu je zatrjeval, da ne sme in ne sme; končno pa se je le dal preprositi in ga je peljal v sobo in je samo za prst odrinil pokrovko z vrča. In zabliščala se je luna v vsej svoji srebrni lepoti, da sta dečka kar odskočila.

Ker pa je luna mislila, da je že čas, ko mora pričeti s svojim delom, se je jela dvigati in je odrinila celo pokrovko in je splaval po sobi in ker so bila vrata odprta, ven na prosto in se je dvignila na vrh strehe, kjer je obsedela.

Ah, kako sta jo prosila Taki in Maki, naj pride nazaj v sobo in se lepo vsede nazaj v vrč! A nič ni pomagalo; luni je ugajalo zunaj na strehi mnogo bolj kot pa v tennem vrču in je mirno obsedela na strehi.

Ker je z lepo nista mogla spraviti nazaj, sta jo Taki in Maki začela obmetavati s peskom in kamenjem. Seveda to luni ni bilo všeč in niti najmanj ni mislila, da bi se vrnila v vrč. Nasprotno, preselila se je vrh palme, da je dečka ne bi dosegla s kamenjem.

A še sta jo dosegla in jo večkrat občutno ranila. Dvignila se je zato s palme ter odletela kakor ptičica visoko v zrak višje in višje, daleč od zemlje, kjer je še danes.

Ljudje, ki so kopali krompir, so jo dobro videli, kako je odplavala in bili so zelo žalostni. Taki je bil občutno kaznovan, a vse ni nič pomagalo, lune ni bilo nazaj.

Od tedaj pa sije luna vsem ljudem, ne samo eni družini. Jeznega obraza več ne kaže kot tedaj, ko sta jo Taki in Maki obmetavala s kamenjem. Madeže in črne

lise, ki ji je prizadelo kamenje, pa lahko še danes vidite na njej.

Kaj naj se igramo.

Tekma v pisanju.

Igralci sede okrog mize; vsak ima list papirja in svinčnik. Voditelj igre dodeli vsakemu glasnik (črko) iz abecede. V četrte ure mora vsak napisati kolikor največ more takih besed, ki se s to črko začno, ali ki se s to črko končajo, ali ki imajo sploh to črko. (Ako so igralci večji, jim voditelj igro otežkoči s tem, da zahteva n. pr. samo besede iz pridopisja, ali iz zemljepisja, ali samo imena oseb ali podobno.) Igra je tudi mnogo zanimivejša, če se zahtevajo besede z določenim številom zlogov, n. pr. dvozložne ali trizložne besede.

Po pretoku določene četrte ure vsak igralec prečita napisane besede in sicer čita prvi tisti, ki je napisal največ besed. Vse enake besede, ki so jih igralci napisali, je treba črtati, da ostanejo samo različne besede.

Kdor ima po prečitanju največ besed, ki jih ni bilo treba črtati, je zmagalec.

Sedmica.

Izvrstna vaja v pazljivosti in naštevanki.

Igralci sede v vrsti ali v krogu. Po vrsti štejejo od 1 do 100, in sicer vsak po eno številko, ki je na vrsti. Nobeden pa ne sme imenovati 7 in števil, ki so deljiva s 7. Namesto teh številke reče vsak, ki je na vrsti, »bre«.

Kdor se zmoti in imenuje katero prepovedanih števil, mora iz vrste in se ne sme več igrati. Ali pa zaznamuje voditelj igre imenoma vse napake. Tisti, ki ima najmanj pomot, je zmagalec.

Lahko se za igro določi tudi kaka druga številka.

Uganke.

Rumeno je znotraj in modro je zunaj; koščeni teliček leži v sredi in ko potreseš drevo, pade vse skupaj na tla; kaj je to? (Češnja.)

Z g raste v gozdu; z d imenuje čas; s p ozmerja dečka; z r jo nosi Ribničan; s s je naše bivališče; s š jo dela okregani otrok. (Goba, doba, popa, toba, poda, popa, soba, šoba.)

V peči je njegovo bivališče, požre lahko cel gozd, z vodo si pa nista prijatelja, kogar prime, ga hujše zaboli kot če bi ga pes popadel. Ali poznaš tega čudaka? (črna)

Edino najboljši šivalni stroji in pletilni švik. „Dubied“ stroji ter kolesa za rodbino, obrt in industrijo so le

Jos. Petelinca

Gritzner, Adler

Najnižje cene! Tudi na obroket

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

Pouk v vesenju brezplačno.

Volilna garancija